

Cursuri universitare

Bogdan VÎRJAN

Drept penal. Partea specială I

**Infrațiuni contra persoanei
Infrațiuni contra patrimoniului**

Bogdan VÎRJAN

**DREPT PENAL
PARTEA SPECIALĂ I**

**Infrațiuni contra persoanei
Infrațiuni contra patrimoniului**

Universul Juridic

București

-2025-

TITLUL I

INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI

Prezentul curs urmează structura de sistematizare a infracțiunilor din partea specială a Codului penal. Astfel, în Codul penal român infracțiunile sunt repartizate în categorii de infracțiuni după criteriul obiectului juridic al infracțiunilor⁶³. În acest fel, după grupul de valori sociale de aceeași natură ocrotite prin norme de incriminare și care formează obiectul juridic generic, infracțiunile prevăzute de Codul penal sunt grupate în diferite categorii în cadrul unui titlu.

Titlul I din Codul penal cuprinde *Infrațiunile contra persoanei*. Aceste infracțiuni au ca obiect juridic generic persoana, cu drepturile și libertățile sale fundamentale, și anume viața, integritatea corporală și sănătatea, libertatea fizică și psihică, demnitatea, inviolabilitatea domiciliului și a vieții private, astfel cum aceste valori sunt reglementate în Constituția României. Prin faptele incriminate în Titlul I din Codul penal, legiuitorul a urmărit să garanteze respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, prin acordarea unei protecții penale corespunzătoare⁶⁴. De altfel, în sistemul nostru de drept, omul cu drepturile și libertățile sale ocupă primul loc în ierarhia valorilor.

Valorile sociale ocrotite penal sunt grupate în Codul penal după importanța acestora, motiv pentru care în Titlul I regăsim valorile sociale legate de persoană, cu drepturile și libertățile acesteia. Titlul I cuprinde la rândul său o subclasificare a infracțiunilor contra persoanei în mai multe grupe de infracțiuni, în funcție de valorile sociale de aceeași natură ocrotite penal prin mai multe infracțiuni. Ierarhia din cadrul acestui titlu este făcută tot în funcție de importanța atributelor fundamentale ale omului ocrotite penal, astfel încât putem spune că gruparea infracțiunilor pe capitole este făcută tot în funcție de importanța valorilor sociale ocrotite, începând astfel cu infracțiunile contra vieții și terminând cu infracțiunile ce aduc atingere domiciliului și vieții private.

⁶³ A se vedea în acest sens, Tudorel Toader, *Drept penal, Partea specială*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 1.

⁶⁴ Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, ed. a 8-a, Ed. C.H. Beck, București, 2023, p. 1.

Titlul I al Codului penal cuprinde următoarele Capitole:

- Capitolul I: Infracțiuni contra vieții;
- Capitolul II: Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății;
- Capitolul III: Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie;
- Capitolul IV: Agresiuni asupra fătului;
- Capitolul V: Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie;
- Capitolul VI: Infracțiuni contra libertății persoanei;
- Capitolul VII: Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile;
- Capitolul VIII: Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale;
- Capitolul IX: Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private.

În aceste condiții, în această lucrare analiza infracțiunilor va urma structura din Codul penal, infracțiunile fiind prezentate și analizate după sistematizarea acestora în partea specială a Codului penal.

Capitolul I

Infrațiuni contra vieții

Capitolul I are denumirea marginală *Infrațiuni contra vieții* și cuprinde cinci infrațiuni: **Omorul**, prevăzut de art. 188 Cod penal; **Omorul calificat**, prevăzut de art. 189 Cod penal; **Uciderea la cererea victimei**, prevăzută de art. 190 Cod penal; **Determinarea sau înlesnirea sinuciderii**, prevăzută de art. 191 Cod penal și **Uciderea din culpă**, prevăzută de art. 192 Cod penal.

Obiectul protecției penale comun acestor infrațiuni este dreptul la viață, drept fundamental primordial al persoanei, în lipsa căruia nici un alt drept sau libertate nu ar putea fi exercitate. Dreptul la viață este garantat de art. 22 alin. (1) din Constituția României. Astfel, pe lângă obiectul juridic generic care este reprezentat de persoană, cu drepturile și libertățile sale fundamentale, infrațiunile contra vieții au și un obiect juridic specific, care constă în dreptul persoanei la viață⁶⁵.

Dreptul la viață al persoanei, ca valoare socială protejată de dreptul penal, apare în momentul nașterii persoanei, și încetează în momentul în care persoana respectivă decedează. În ceea ce privește momentul apariției vieții, în general se consideră că acesta este dat de momentul primei respirații extrauterine a copilului. Totuși, trebuie avute în vedere situațiile excepționale care pot să intervină, când lipsa respirației pulmonare nu exclude starea de nou-născut viu a unui copil ca urmare a faptului că încă nu este secționat cordonul ombilical iar copilul continuă să trăiască prin respirația feto-placentară, sau situațiile când respirația se poate declanșa intrauterin, înainte de expulzarea acestuia. Pentru acest motiv, se consideră că, deși în majoritatea cazurilor apariția vieții coincide cu apariția concomitentă a respirației și circulației, totuși apariția uneia din aceste funcții vitale a organismului uman este considerată suficientă pentru a caracteriza apariția vieții extrauterine.

Momentul apariției morții este la rândul său destul de greu de determinat, având în vedere că moartea este un proces complex care presupune trei etape, și anume agonia, moartea clinică și moartea cerebrală, etape care sunt stabilite în funcție de analiza funcționării celor trei funcții vitale ale organismului: funcția

⁶⁵ V. Dongoroz și colaboratorii, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, ed. a 2-a, Ed. Academiei Române, Ed. All Beck, București, 2003, p. 169.

respiratorie, funcția cardio-circulatorie și funcția cerebrală. Având în vedere că după momentul instalării morții cerebrale la nivelul sistemului nervos central se produc leziuni ireversibile, este unanim acceptat că moartea cerebrală, numită și moartea biologică, reprezintă momentul decesului unei persoane și implicit momentul la care încetează viața persoanei, ca valoare socială ocrotită penal.

Obiectul material al infracțiunilor contra vieții este reprezentat de corpul persoanei în viață, concluzie care se impune având în vedere că împotriva acestuia se îndreaptă elementul material al infracțiunilor contra vieții. Totuși viața, ca valoare socială ocrotită de aceste infracțiuni, presupune nu doar o componentă biologică, reprezentată de corpul persoanei, ci și o componentă psihică, spirituală, care nu poate fi reprezentată în corpul persoanei, dar această problemă sesizată în literatura de specialitate este mai mult teoretică⁶⁶.

Subiectul activ al infracțiunii nu este calificat iar participația penală este posibilă sub toate formele.

Subiectul pasiv al infracțiunii nu este, de regulă circumstanțiat, acesta fiind o persoană fizică în viață. Totuși, în cazul infracțiunii de ucidere la cererea victimei, subiectul pasiv trebuie să fie o persoană care suferă de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă, atestată medical.

Elementul material al laturii obiective constă în uciderea unei persoane și poate fi realizat atât printr-o acțiune, cât și printr-o inacțiune, cu excepția infracțiunii de determinare sau înlesnirea sinuciderii, în cazul căreia elementul material constă în acțiunea de determinare sau înlesnire a sinuciderii unei persoane.

Urmarea imediată constă în decesul persoanei, cu excepția infracțiunii de determinare sau înlesnire a sinuciderii, în cazul căreia urmarea imediată constă în sinuciderea sau încercarea de sinucidere a persoanei.

Legătura de cauzalitate între elementul material și urmarea imediată trebuie stabilită cu mare atenție, fiind obligatorie efectuarea unei expertize medico-legale pentru stabilirea cauzelor decesului.

Forma de vinovăție în cazul acestor infracțiuni poate fi atât intenția directă sau indirectă, în cazul infracțiunilor de omor, omor calificat, uciderea la cererea victimei și determinarea sau înlesnirea sinuciderii, cât și culpa cu prevedere sau fără prevedere, în cazul infracțiunii de ucidere din culpă.

Faptele se consumă în momentul producerii rezultatului, care constă în decesul victimei, cu excepția determinării sau înlesnirii sinuciderii, care se consumă în momentul în care are loc sinuciderea sau încercarea de sinucidere.

⁶⁶ Valerian Cioclei, *op. cit.*, p. 7.